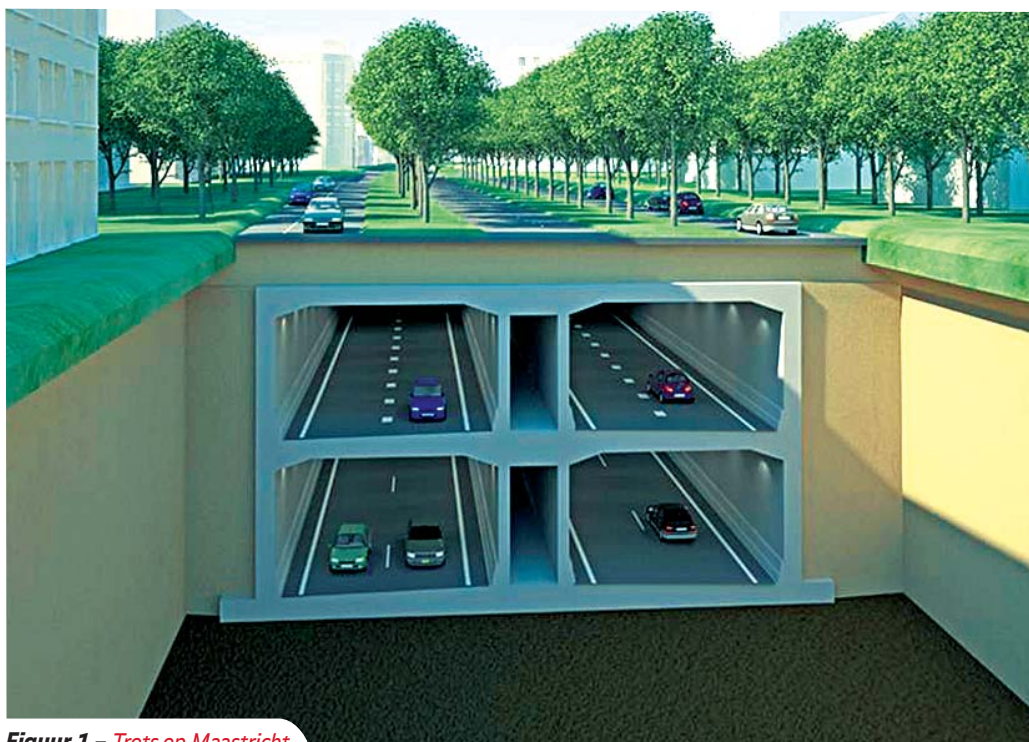

Trots op Geotechniek

Dr. Jurjen van Deen
Deltares

Figuur 1 – Trots op Maastricht.

Deze rubriek heeft al vaker het belang van goede verhalen over ons vakgebied naar voren gebracht. Een interview in het vorige nummer van Geotechniek 'We moeten beter laten zien wat we kunnen' benadrukt het nog eens: "Projecten halen alleen de krant als het mis gaat, zodat het lijkt alsof wij grote dommeriken zijn. Moeilijke projecten die goed gaan zijn geen nieuws." Maar wat is een goed verhaal? Over hoe een evenwichtige communicatie met plussen en minnen eruit kan zien.

In het vorige nummer van Geotechniek benadrukte Jan Maertens, grand old man van de Belgische geotechniek, nog eens het belang van goede verhalen over ons vakgebied. Minder bescheidenheid zou ons passen, vond hij¹. Op die boodschap is in deze rubriek al vaker getamboereerd, en in het kader van GeoForum is een jaar of vijf geleden ook begonnen aan een canon van succesverhalen². Nu is het bezwaar van een canon dat hij de neiging heeft alleen maar juichende verhalen neer te zetten en zichzelf daarmee ongeloofwaardig te maken. Alles rozengeur en manenschijn, dat gelooft niemand. De canon van GeoForum is dan ook een mix van succesverhalen en gemiste kansen, een eufemisme voor 'wat er misging'. Met daarbij voortdurend aandacht voor de moeilijkheidsgraad van ons vakgebied, het brede publiek is zich daar-

van niet zo bewust. Niks geen dommeriken dus, ook niet als het eens niet helemaal volgens het boekje gaat.

Hoe je een evenwichtige communicatie met een mix van goed en potentieel slecht nieuws kunt maken wordt onderzocht in het GeoCommunicatieproject van Geolimpuls. Het vraagstuk was daar hoe de risicocommunicatie bij grote geotechnische projecten beter georganiseerd kan worden. Bij risicocommunicatie ligt de nadruk bijna vanzelf op wat er mis kan gaan. Het Geocommunicatieproject werkt vanuit de gedachte dat benadrukken van positieve resultaten een belangrijk structureel onderdeel van de communicatie is. Samen met bouwers, politici, publiek en ondernemers het beeld ontwikkelen dat we met elkaar iets moois, iets geweldigs aan het maken zijn. Misschien iets minder in het oog springend dan de Stormvloedkering in de Oosterschelde, maar minstens zo geweldig: 10, 20 of 30 meter diep de grond in in een dichtbebouwde stad: Amsterdam, Den Haag, Delft, Maastricht. Er kan altijd wat mis gaan, en er gaat soms wat mis, daar moeten we ook reëel in zijn.

Het Geolimpuls communicatieproject heeft er de metafoor van het geotechnisch stoplicht voor

geïntroduceerd met de drie kleuren rood, oranje en groen. Rood staat voor calamiteiten die tot elke prijs te vermijden zijn, zoals het Keulense Historisches Archiv dat in zijn geheel de naastgelegen bouwput in schoof. Oranje zijn de incidenten die waarschijnlijk wel zullen optreden maar geen grote gevolgen hebben en te repareren zijn: een verzakking in de weg, een scheur in een gebouw, tijdelijk water in de kelder. En dan hebben we groen voor de technisch knappe oplossingen, voor indrukwekkende constructies, voor interessante weetjes over de ondergrond. De groene onderwerpen dragen bij aan het creëren van een reputatiematras, een concept van Alex Sheerazi, hoofd communicatie van de NoordZuidlijn³. De reputatiematras is een metafoor voor de buffer van vertrouwen die geleidelijk opgebouwd wordt door continu over het project te communiceren, over de voortgang, de te verwachten overlast, de resultaten, de prognoses – en niet alleen een persbericht bij negatieve gebeurtenissen. Eventuele tegenvallers kunnen een deuk slaan in de matras maar als deze dik genoeg is komt het vertrouwen ook relatief snel weer terug. Aansluiten aan de emoties, de cultuur en de taal van de omgeving helpen daarbij een gezamenlijk gevoel van trots te ontwikkelen. Een kop in de Volkskrant in 2010 "Man, ik ben hier in een puddingbroodje aan het boren" is er een mooi voorbeeld van.⁴

Het begint er natuurlijk mee te voorkomen dat er zaken erg misgaan – het rode stoplicht. Maar dat betekent niet: risicomijdend gedrag. Maertens in het aangehaalde interview zegt letterlijk: "Ik ben niet bang om een beetje risico te nemen. ... Ik ben er heilig van overtuigd dat [daar nooit schade uit voortvloeide] juist doordat er grote risico's waren, want daardoor lette iedereen dubbel goed op." De Observational Method is van die benadering de structurele uitwerking. Risico's zijn niet erg als je ze maar in de gaten hebt. Ook in de communicatie scheidt het meer vertrouwen naar de omgeving als je laat blijken dat je de risico's in de gaten hebt dan als je beweert dat er geen risico's zijn (bij een diepe bouwput pal voor je voordeur), en ook

daar bewijst de Observational Method dus goede diensten. En als er dan toch iets misgaat – mits niet al te dramatisch – dan zorgt het reputatiematras voor een relatief zachte landing.

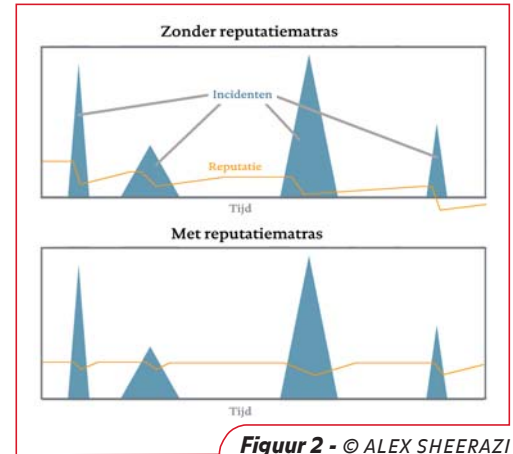
Deze benadering van de communicatie is een rationeel verhaal. Maar communicatie is maar zeer te dele een rationeel proces, een publieke mening is niet per definitie rationeel en de dynamiek van een publieke opinie al helemaal niet. De geest is uit de fles, heet dat dan. Vaak spelen andere belangen of meningen over andere issues een rol. Remco de Boer constateert recent in zijn column 'de Spiegel'⁵ dat een mening over de veiligheid van kerncentrales vaak in verkapte vorm het standpunt 'voor of tegen kernenergie' weergeeft. Hetzelfde gebeurde rond 2005 aan de Zuidsingel in Middelburg. Bij de bouwput voor een theater en parkeergarage ontstonden verzakkingen en de bouwput heeft jaren als een groot zwembad midden in de stad opengelegen. Tegenstanders van het theater maakten van de gelegenheid gebruik om de discussie of het theater überhaupt op die plaats moest komen weer op de agenda te plaatsen, met als uiteindelijk resultaat dat het theater is afgeblazen – hoewel het riskante deel van de

aanleg toen al voorbij was. De put is inmiddels (grotendeels) gedempt en er ligt nu een plan(!) om er woningen en een eenlaags parkeergarage te bouwen.

Draagt positieve communicatie nu ook bij aan het vermijden van faalkosten in de geotechniek? Of is het alleen ter meerdere eer en glorie van ons eigen vakgebied?

Wanneer er ergens iets goed mis gaat zijn er een aantal meerkosten: herstel van de directe schade in de omgeving, schade van de aannemer zelf en de kosten van de nieuwe wijze van uitvoering (maar die laatste hadden toch genomen moeten worden). Daarnaast en vaak veel omvangrijker: de schade van de vertraging door het compleet stilleggen van het proces, en last but not least de overcompensatie in de herstel- en preventie maatregelen. De schrik zit er bij politici en publiek na een stevig incident zodanig in dat – onder tijdsdruk en de angst dat het nog eens gebeurt – een veel degelijkere en dus duurdere oplossing wordt gekozen dan eigenlijk nodig is.

Wanneer dat voorkomen wordt doordat in dat stadium de emoties wat getemperd zijn door de positieve onderlaag van het reputatiematras is er

Figuur 2 - © ALEX SHEERAZI

veel gewonnen. En vooral daarom is het goed niet te bescheiden te zijn.

Noten

- ¹ Geotechniek 16 (2012) nr 4, p 20.
- ² www.geonet.nl/geoforum kopje Successen en gemiste kansen.
- ³ Geotechniek 15 (2011) nr 5, p 32.
- ⁴ Geotechniek 14 (2010) nr 4, p 22.
- ⁵ De Ingenieur, 19 oktober 2012. ●

www.smartgeotherm.be

partners:

met steun van:

Instituut voor de aanmoediging van Innovatie voor Wetenschap en Technologie in Vlaanderen

contact
WTCB, ir. Luc François
Lombardstraat 42
B-1000 BRUSSEL
Telefoon +32 2 655 77 11
E-mail info@bbri.be

Geef vorm aan uw innovatieprojecten

IWT-VIS traject "Smart Geotherm"

Vanaf 2020 is men verplicht om "nearly zero-energy buildings" te bouwen. We zijn ervan overtuigd dat een groot deel van de resterende energie kan ingevuld worden door geothermie. Actueel wordt in België slechts 2% van de nieuwbouw voorzien van een geothermische installatie. Dit is in vergelijking met onze buurlanden bedroevend laag. Door gericht onderzoek en kennistransfer wil Smart Geotherm dit aandeel tot minimum 12.5% verhogen.

Slimme besturingssystemen zullen ontwikkeld worden die de match zullen maken tussen

- de vraag naar koeling en verwarming,
- het aanbod aan geothermie en andere vormen van thermische energie,
- de tijdelijke buffering van energie o.a. in de ondergrond, en in de structuur van het gebouw.

Er zal bijzondere aandacht worden besteed aan de combinatie van ondergrondse warmtewisselaars en funderingselementen zoals de energiepalen.

Concrete resultaten van het project:
Geothermische geschiktheidskaarten, richtlijnen van goede praktijk m.b.t. geothermische warmtewisselaars en energie-opslagsystemen, intelligente regelalgoritmes, dimensioneringstools, voorbeeldprojecten enz.

De koppeling van theorie en praktijk zal geschieden door het monitoren van concrete pilootprojecten.

[Bouwbedrijven kunnen tevens een beroep doen op concrete hulp bij het definiëren en vormgeven van hun innovatieprojecten. Geïnteresseerden vinden op de website een aanmeldingsformulier.](#)

